

de caràcter evangèlicopentecostal com Anglicana, Assemblees de Germans, Baptista, Carismàtica, Pentecostal, Episcopaliana, Metodista...; les amb variacions específiques sobre els textos com Adventista, Gnòstics, Mormonisme, Església de Filadelfia, Testimonis de Jehovà, Nens de Déu, Mennonista, Amish, Església Universal de Déu... Algunes d'aquestes són considerades sectes.

La denominació baptista⁹ data de 1605 en fundar Roger Williams i John Smith a Anglaterra una branca del calvinisme anglicà en oposició no només al catolicisme sinó també al protestantisme. Els revolucionaris baptistes, llavors, van ser objecte d'una persecució terrible per protestants i catòlics; solien matar-

los, irònicament, ofegant-los en aigua per les seves idees. Els baptistes venen a recollir l'herència del sector anabaptista (rebatejat) del s. XVI més tolerant, un moviment espiritualista, de pietat i mística més que no pas teològic o doctrinal. Ells, però, no consideraven la seva església com una cosa nova. Sentien que estaven recuperant doctrines i pràctiques que estaven arrelades en el Nou Testament i que la seva fe provenia directament de la Bíblia.

Els baptistes tenen com a màxima autoritat la Bíblia, conformen una membresia de només persones regenerades i defensen el baptisme per immersió dels creients amb ús de raó. Les esglésies són de caràcter local, amb autonomia espiritual i govern propi. El pastor i escriptor

La Bíblia, única regla baptista de fe i pràctica.

escalenc d'adopció Rubén Gil apunta: "Els baptistes té només dos ritus: el Baptisme i la Comunió o Sant Sopar. Tots dos ritus són simbòlics; no hi ha en ells gens sagrat o misteriós. La doctrina central dels baptistes és el Nou Naixement espiritual promulgat per Jesucrist (Jn. 3.1-15) i les esglésies rebutgen les mediacions i l'adoració a les imatges".

ANTECEDENTS

Durant els ss. XI-XII, els càtars (cristians de tradició dualista) s'estengueren per Occitània i pels Pirineus fins arribar al nord del Principat. En realitat aquest grup eren gnòstics maniqueus, que menyspreaven el cos i tot allò material, de manera que, quan el papa Innocenci III decretà Croada i els francesos conqueriren Occitània a inici del s. XIII, sembla com s'acomplís la mateixa "lògica" càtara. El catarisme, el corrent dissident més poderós de l'Edat Mitjana, deia ser la veritable Església de Déu "en face de l'Église romaine, l'Église mal réel, persécuteurs puissant, véritable loup parmi les moutons"¹⁰.

Els valdens, dits *barbes*, amb arrels medievals preReforma, sí que foren protoprotestants¹⁰. Al s. XII n'existia un nombre considerable als Països Catalans. El rei Alfons el Cast llançava al concili de Lleida (1194) una solemne condemna contra els valdens; una reacció ratificada el 1197 pel seu fill Pere el Catòlic que declarava els "ensabatats" o "pobres de Lyon" enemics de la fe catòlica, del rei, del regne i els condemnava a l'última pena i els desposseïa dels seus béns¹¹. En una sola execució 114 valdens van ser cremats vius i les seves cendres tirades al riu Ter a Girona¹².

Deixant de costat la presència el segle XIV del catarisme i el valdisme al comtat d'Empúries, la primera manifestació de cristianisme protestant a l'Empordà i tots els Països Catalans començà al segle XVI d'ençà la Reforma tot i que els regnes hispànics no van rebre el seu impacte permanent. Alguns grups reduïts de protestants incipients afloraren en la societat refugiats en la intimitat de grupúscles: un d'ells va ser el relacionat amb els exiliats a França com els dels humanistes Pere Galès Reyner i Pere Lluís Berga i un altre va ser a entorn del noble valencià Gaspar de Centelles. La Inquisició acabaria identificant i destruint en part aquests grupúscles; els barcelonins van contemplar el 12/7/1562 com vuit heretges luterans foren executats a la Plaça del Rei¹³.

El 1542 es va crear la Congregació del Sant Ofici, variant de la Inquisició, per lluitar contra el protestantisme.

Dibuix: www.sindioses.org

Empúries, durant aquests segles XIV-XVI, continuava com a plaça fortificada, sota els efectes d'una nefasta administració, i la seva economia es caracteritzava per una notable autarquia, però abundaven l'agricultura i la pesca. Empúries havia demanat a la segona meitat del segle XIV que s'hi instal·lessin famílies jueves per plantar cara a la crisi econòmica que assolava llavors la contrada. A l'Empúries del segle XVI hi havia obert al culte el temple de Sant Martí, l'església de Santa Margarida i la capella de la Mare de Déu de Gràcia; desconeixem, però, en quin grau hi havien arribat els efectes de la Reforma.

El port de l'Escala, des de temps reculats un nucli subsidiari d'Empúries amb botigues o barraques de pescadors, va anar acollint des del segle XVI els seus primers pobladors arribats d'Empúries i d'altres indrets que aixecaven les seves residències permanents. Una comunitat servita fundava el 1606 el convent de la Mare de Déu de Gràcia damunt les restes de l'antiquíssima Neapolis i on havia hagut des de 1381 l'ermita amb l'esmentada capella on es venerava una imatge d'aquesta mare de déu¹⁴.